

Títol
BABELARTQUÍMIA.CAT
Autoria i correu electrònic de contacte
Teresa Forcada Mañé (teresaforcada3@yahoo.es)
Resum (abstract) d'unes 150 paraules
<p>Babelartquímia.cat és una experiència sobre “El dol migratori” a l’aula d’acollida. Es tracta d’acompanyar l’alumnat nouvingut en el seu procés de dol migratori a través d’una activitat artística (la construcció d’un titella), posant molt d’èmfasi en l’univers de les emocions i en especial de l’afectivitat.</p> <p>Mentre cada noi o noia va construint el seu titella es treballa la relació entre la forma del titella i el que l’alumnat vol expressar, és a dir les seves emocions i projectes personals. Paral·lel a tot això també es realitza un treball de llengua oral i escrita, que facilita i potencia l’expressió de cada alumne i el que vol comunicar als altres. El resultat final de tot plegat són 24 titelles- un per cada alumne nouvingut- acompanyats de 24 petites “biografies imaginàries” que es van presentar a tota la comunitat educativa en una exposició el Sant Jordi de 2008.</p> <p>És un plaer comprovar, a través de les biografies d’aquests 24 “alter ego”, la possibilitat que “UN ALTRE MÓN ÉS POSSIBLE”. En llegir les seves biografies podem deduir que el món del futur es caracteritzarà per l’existència de persones poliglotes, amants de la diversitat i imaginatives que caminen de bracet amb les seves emocions i les comparteixen amb l’altre.</p> <p>L’experiència es fonamenta en l’aplicació d’una pedagogia holística i en la certesa que l’ART pot afavorir punts de trobada entre joves immigrants procedents de diferents cultures. Aquests punts de trobada porten als joves a reconèixer les seves similituds i diferències, així com a establir la seva projecció en el nou país d’acollida: Catalunya.</p> <p>Després de Sant Jordi, l’exposició serveix de punt de trobada entre l’aula d’acollida i l’aula ordinària. Els alumnes de l’aula d’acollida presenten a la resta de companys el seu titella i la seva petita biografia imaginària.</p> <p>Com a cloenda del curs, ens embarquem en l’aventura de presentar el treball fet amb els titelles a un grup de l’escola d’adults Terra Baixa del Prat a través d’una petita “performance” que vàrem anomenar “MIGRAVEUS”. Va ser molt interessant la trobada de dues generacions de persones immigrades molt distants en el temps i la geografia, però molt properes i sincròniques pel que fa a sentiments, vivències i emocions.</p>

De tot plegat, a la nostra aula d'acollida, en va néixer aquesta frase:

***Hi ha fils invisibles que mouen el món
i veus càlides que arrenen dins l'aire.***

Conceptes o paraules clau

afectivitat, artèria, aula d'acollida, cohesió social, complicitat, dol migratori, educació emocional, educació intercultural, empatia, escola i entorn, l'art com a mitjà d'expressió de les emocions, pedagogia holística, reciprocitat, sinergia, treball col·laboratiu

Objectius

- Atendre l'alumnat nouvingut en un context d'atenció a la diversitat i d'escola inclusiva.
- Facilitar el procés de dol migratori amb el recurs del titella per explorar tot allò que ens passa per dins.
- Potenciar l'ús de la llengua oral i escrita per expressar sentiments i emocions.
- Propiciar un treball transversal entre les àrees de Visual i Plàstica i Llengua.
- Implicar l'alumnat de l'aula ordinària en el projecte de l'aula d'acollida.
- Fomentar l'educació intercultural dins de la comunitat educativa.
- Afavorir el coneixement i el contacte entre persones immigrades de diferents generacions i geografies (Trobada de l'aula d'acollida amb un grup de l'escola d'adults Terra Baixa del Prat).

Exposició del treball (experiència, recerca o bona pràctica)

.../

***Viure conjuntament
és una aventura on l'estimar,
l'amistat, és una bella trobada
amb allò que és sempre diferent de tu
i que t'enriqueix. (Tahar Ben Jelloun)***

Em fa molta il·lusió parlar d'aquesta experiència que els meus alumnes de l'aula d'acollida i jo, hem batejat amb aquest nom tan llarg. "Babelartquímia.cat" neix en el meu tercer curs com a tutora de l'aula d'acollida i d'haver comprovat que és un espai privilegiat del centre on viure, aprendre i gaudir de la petita mostra de diversitat lingüística i cultural del món que hi tenim. El dia a dia de l'aula és sempre un intercanvi d'aprenentatges culturals entre els diferents països d'origen de l'alumnat i el país d'acollida, en aquest cas Catalunya. Alhora a l'aula també s'hi viu sovint amb molta intensitat, la irremeiable síndrome d'Ulisses que tota persona, amb més o menys grau, pateix quan deixa enrere la seva terra. És per totes aquestes evidències que és inevitable definir l'aula d'acollida com una aula dinàmica, que interactua amb el centre i amb l'entorn, possibilitadora de treballs col·laboratius i per projectes, fonamentats en l'univers de les emocions, amb un èmfasi ben especial en l'afectivitat.

Els titelles, una finestra a l'infinit. (Elena Santa Cruz)

He triat aquest art mil·lenari present a totes les cultures del món, perquè és una passió

personal i alhora perquè el titella és un excel·lent recurs per al creixement tant individual com grupal. A diferents llocs del món trobem exemples sobre l'ús del titella com a recurs terapèutic amb resultats molt satisfactoris. Crear vida amb les mans, activar la imaginació i l'emoció pot ser un bon antídot per superar les vivències i les absències de l'alumnat nouvingut en el seu procés de dol migratori.

El gener de 2008 un grup de 24 alumnes nouvinguts d'11 llocs diferents (Argentina, Brasil, Bolívia, Cuba, Illes Canàries, Colòmbia, Madrid, el Marroc, Perú, Romania i Xile), i la tutora de l'aula d'acollida comencem la nostra aventura titellaire en la qual ens acompanya un titellaire professional, dues hores setmanals durant dos mesos.

L'itinerari de l'aventura es desenvolupa en les fases següents:

a. Familiaritzar els alumnes amb el món dels titelles

Després de les vacances de Nadal arriba per sorpresa un titellaire vingut d'ultramar i ens presenta dos titelles fets amb material de reciclatge: El Sr Paper i la Sra Llauna. L'arribada de tots aquests personatges ens provoca entusiasme i el desig de crear nosaltres nous personatges.

b. Construcció d'un titella (primera aproximació)

Imitant al titellaire, cada alumne construeix un titella amb material de reciclatge.

És satisfactori viure en primera persona com d'aquell material aparentment inservible en neixen tot tipus de personatges.

c. Petits jocs de dramatització amb els titelles construïts

El titellaire ens ensenya com fer una petita història amb els mínims recursos lingüístics. Els alumnes, per parelles, preparen la seva petita dramatització per mostrar-la després davant de la resta de companys de l'aula.

d. Introducció als diferents tipus de titelles

El titellaire i la tutora de l'aula mostrem a l'alumnat diferents possibilitats de titella: de fil, de guant, de tija, d'aigua, ombres xineses, etc. i una exposició virtual de titelles de diferents indrets del món.

e. Viatge imaginari a la casa on vivien durant la seva infantesa

Aquesta activitat és l'inici del camí que els porta a la construcció del seu titella definitiu utilitzant com a material la goma escuma.

Cada alumne dibuixa la casa on vivia de petit, ens explica com era i també ens parla de les persones -reals o imaginàries- que allí hi vivien.

f. Inici del procés de construcció del titella definitiu

Després d'explicar-nos les persones que tenien relació amb la casa, cada alumne tria un personatge que hi tingui relació, en fa un esbós i tot seguit comença la construcció del seu titella definitiu.

g. Treball emocional i de llengua oral i escrita

Paral·lelament a la construcció, fem un treball emocional, a partir de l'aspecte del titella i el que l'alumne vol expressar, les seves emocions i els seus projectes personals, així com també, un treball de llengua oral i escrita que facilita l'expressió de cada alumne i el que vol comunicar als altres. El fruit d'aquest procés és una petita biografia imaginària per a cada titella. Els alumnes de 2n cicle, per la seva maduresa, afegeixen a les biografies la pregunta: *Què simbolitza el meu titella?*

En llegir les seves respostes es veu clarament com el recurs del titella ha servit de “microtelescopi interior” a la recerca de les sensibilitats més amagades. Els titelles esdevenen projeccions d'ells mateixos o bé el record d'algú molt estimat per a ells.

“El meu titella simbolitza a tres persones: A la Nàdia Menia, a la meva amiga Mariam del Marroc i a una persona que viu amb mi, en el meu fons, com si fos la meva consciència. S'assembla a mi perquè jo també tinc el somni de viatjar pel món. Comparteix amb la meva amiga Mariam el gust per la música rap i el voler sempre anar vestida de noi. La resta de coses són de la persona que viu dins meu, en el meu interior, i que a mi m'agrada molt. Espero que en un futur pugui trobar una persona que s'assembli força a aquesta que viu en el meu interior i que jo m'estimo molt.” Nàdia Menia, 15 anys (El Marroc)

h. Preparació de l'exposició de Sant Jordi

Un cop finalitzada la construcció i la biografia imaginària de cada titella, preparem la ja tradicional exposició que sempre fa l'aula d'acollida per Sant Jordi adreçada a tota la comunitat educativa. Pensem com exposem el treball fet, elaborem el programa de mà i assagem la presentació que farem a la inauguració de l'exposició.

i. Interacció aula d'acollida –aula ordinària

Després de Sant Jordi, l'exposició és visitada pels alumnes de l'aula ordinària i els alumnes de l'aula d'acollida tenen l'oportunitat de presentar tota la feina feta davant dels seus companys.

Els alumnes de l'aula ordinària també treballen l'exposició a partir d'un guió que hem elaborat amb el grup d'alumnes de 2n cicle de l'aula d'acollida.

j. Interacció entre aules d'acollida de primària i secundària

Aprofitem la visita al centre d'una aula d'acollida de primària, per un projecte conjunt que fem totes les aules d'acollida del Prat, per mostrar-los l'exposició.

k. Cloenda de l'experiència (Interacció de l'aula d'acollida amb l'escola d'adults del Prat)

Presentem els titelles a un grup d'alumnes de l'escola d'adults Terra Baixa a través d'una petita “performance” que bategem amb el nom de MIGRAVEUS. És una trobada intergeneracional molt interessant, de persones immigrades d'origens i edats ben diferents, però molt pròximes en sentiments, emocions i vivències.

Vull destacar, que en paral·lel a aquesta experiència, a l'aula d'acollida fem també altres projectes que sumen esforços en aquest intent necessari d'acompanyar l'alumnat nouvingut en el seu procés de dol migratori. L'alumnat nouvingut de primer cicle prepara la lectura de dos contes a la ràdio del Prat. La temàtica dels contes també gira indirectament al voltant de com gestionem les emocions: 1r d'ESO llegeix una adaptació del conte *El cor damunt la sorra de Jordi Llompart* i 2n d'ESO llegeix *La clau de la felicitat, una llegenda índia*. L'alumnat de segon cicle participa en el projecte *De Nador a Vic* basat en llibre que porta el mateix títol de l'autora Laila Karrouch.

***Com una font, a voltes, la paraula
diu els secrets del món (Joan Vinyoli)***

Com us podeu imaginar, l'aventura titellaire i la posterior posada en comú de la feina feta ha estat una experiència molt enriquidora tant a nivell individual com col·lectiu. Per a la majoria d'alumnes, el seu titella ha estat una mena de porta oberta per conèixer i expressar el seu món interior als altres, això fa que estableixin uns vincles emocionals molt forts amb el titella. I, com ja he esmentat, si llegiu les “biografies imaginàries” la incertesa del món actual s'eclipsa d'optimisme i de la possibilitat que ***UN ALTRE MÓN ÉS POSSIBLE***.

Les paraules de les biografies ens diuen un secret molt bonic... ***Ens dibuixen un futur amb persones poliglotes, amants de la diversitat, imaginatives, que caminen de bracet amb les seves emocions i les comparteixen amb l'altre.***

I continuant amb les paraules, si hagués de sintetitzar les vivències del projecte ho resumiria així: Moltes **complicitats i reciprocitats** que manifesten **alegria de viure**. Comproveu aquesta sensació llegint les primeres línies del programa de mà de l'exposició de Sant Jordi.

Hola a tothom! Avui us volem presentar una paraula: BABELARTQUÍMIA.CAT
Babelartquímia.cat és una paraula nouvinguda com ho som l'alumnat de l'aula d'acollida, com ho sou tots vosaltres. Cada dia i cada moment estrenem VIDA, arribem de nou al fet vital i no s'hi val escatimar-ne ni un sol instant de bellesa...

A nivell general, aquesta experiència sobre el dol migratori a l'aula d'acollida, ha propiciat millores dins de la comunitat educativa de graus i intensitats diferents, com per exemple:

- Aconseguir que l'alumnat nouvingut visqui millor totes les vivències i absències del seu procés de dol migratori.
- Mostrar l'eficàcia del treball col·laboratiu i per projectes, perquè crea forts vincles de cohesió social.
- Constatar que amb imaginació, qualsevol disciplina del currículum pot ser treballada a partir d'un element artístic.
- Canviar a poc a poc la mirada sobre el fet migratori. A principis del segle XXI, cada cop existeixen més exemples “d'apartheid” subtil, tan dins com fora de l'escola. Experiències com aquesta serveixen per crear contextos on l'empatia i la reciprocitat amb els altres són possibles i tangibles.

“Necessitem una escola que valori més les preguntes que les respostes, la creativitat i la imaginació més que la retenció mecànica dels fets, la individualitat més que la uniformitat” (Sebastià Serrano)

“Quan respectem als altres, estem fent un homenatge a la vida, en tot el que té de bonic i meravellós, de diferent i d'imprevisible. Quan tractem a l'altre amb dignitat, ens respectem a nosaltres mateixos.” (Tahar Ben Jelloun)

Qüestions i/o consideracions per al debat

- De l'aula d'acollida al centre acollidor, una fita encara no aconseguida.

- b. L'aprenentatge es fa dins i fora de l'aula.
- c. La creativitat com un element vertebrador de qualsevol aprenentatge.
- d. Les activitats creatives creen microclimes d'aula on l'alegria i l'afecte hi són presents afavorint i facilitant els processos i ritmes d'aprenentatge de cadascú.

Bibliografia

- Carbonell, F. (2006). *L'acollida. Vic*: Eumo Editorial / Barcelona: Fundació Jaume Bofill
- Gisbert, M. (2005). *Les petites (i grans) emocions de la vida*. València: Tàndem edicions
- Graeme, F. (2003). *Arte, educación y diversidad cultural*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica
- Karrouch, L. (2004). *De Nador a Vic*. Barcelona: Columna
- Llompart, J. (2006). *El cor damunt la sorra*. Barcelona: Lumen
- Paymal, N. (2008). *Pedagogía 3000: Guía práctica para docentes, padres y uno mismo* Argentina: Editorial Brujas
- Ponce, A. (2007). *Ensenya'm a ser feliz*. Badalona: Ara Llibres, S.L.
- Rumbau, T. (2007). *L'aventura dels titelles*. Tarragona: Arola Editors
- Rovira, A. (2008). *Paraules que curen*. Barcelona: Plataforma Editorial
- Serrano, S. (2006). *Els secrets de la felicitat*. Badalona: Ara Llibres, S.L
- Serrano, S. (2009). *La festa dels sentits*. Badalona: Ara Llibres. S.L
- Rossich, M. (2006). *Viatge pedagògic al món dels titelles (Sophia i els titelles del món). Dossier pedagògic de l'espectacle de Mariona Masgrau*. Barcelona: La Fanfarra

Enllaços web [Consulta: nov. 2009]

- Puppetrynews (en línia) <<http://africanpuppet.blogspot.com/>>
- Mariona Masgrau Bartis (en línia) <<http://www.marionamasgrau.com/>>
- Institut Internacional de la Marionette (en línia. francès) <<http://www.marionette.com/>>
- Centre de titelles de Lleida (en línia) <<http://www.titelleslleida.com/>>
- Pantzerki (en línia) <<http://www.pantzerki.com/>>
- Titirimundi (en línia) <<http://www.titirimundi.com/default.asp>>
- I Jornades de terapia i titelles. (ICE/UB; juny 2008) (en línia) <<http://www.teiamoner.com/jornada/programacat.htm>>
- Martínez, M. T. *Estratègies metodològiques i recursos didàctics per atendre l'alumnat amb NEE, en contextos escolars ordinaris, utilitzant els titelles com a eina en la intervenció..* Llicència d'estudis 2006-2007. Departament d'Educació (en línia) <<http://www.xtec.cat/~tmartin1/index1.htm>>
- Activitat "Contes per la ràdio" 2007-2008. Servei Educatiu Baix Llobregat 4. Centre de Recursos Pedagògics (en línia) <<http://www.xtec.cat/crp-elprat/radio/>>
- Conte: *El cor damunt la sorra* (en línia) <http://www.xtec.cat/crp-elprat/radio/radio0708/crida-03-IES_Estany_ricarda-El_cor_damunt.rm>
- Conte: *La clau de la felicitat* (en línia) <http://www.xtec.cat/crp-elprat/radio/radio0708/crida-02-IES_Estany_ricarda-La_clau_de_la_felicitat.rm>
- De Nador a VIC (en línia) <http://blocs.xtec.cat/denadoravic/>

